

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

13.04.2022

м. Київ

№ 105

Правові аспекти протидії російській
військовій агресії та відновлення
територіальної цілісності України

Заслухавши та обговоривши доповідь провідного наукового співробітника відділу міжнародного права та порівняльного правознавства Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України доктора юридичних наук О.В.Кресіна «Правові аспекти протидії російській військовій агресії та відновлення територіальної цілісності України», Президія НАН України констатує, що широкомасштабне вторгнення Російської Федерації на територію України стало новою стадією війни, яка триває вже дев'ятий рік, і гібридної агресії, закоріненої у неготовності Кремля і значної частини росіян сприйняти незалежність України й навіть саме існування українського народу.

У цих умовах особливого значення набуває юридичний фронт протистояння агресору. По-перше, юристи покликані творити нові смисли, виваженою науковою мовою обґрунтовуючи право Української держави на існування, цілісність і суверенітет, на протипагу дискурсу агресора, готового виправдати порушення всіх принципів права і моралі. По-друге, своїм узагальненням і юридичною кваліфікацією величезної кількості злочинів, проблем і ситуацій, викликаних війною, своїми висновками і рекомендаціями юристи створюють фундамент захисту і відновлення порушених прав людини та забезпечення національних інтересів.

Протидія агресії РФ проти України стала предметом послідовних наукових досліджень і численних науково-прикладних розробок учених Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України. Серед них слід виокремити наукові записки з пропозиціями і проектами нормативно-правових актів: «Відродження постконфліктних територій: світовий досвід і Україна» (2020), «Міжнародно-правові засади миротворчої діяльності міжнародних регіональних організацій

у контексті відновлення територіальної цілісності України» (2019), «Політико-правові засади миротворчої операції в Донбасі: світовий досвід для України» (2018; англ. мовою, Лондон, 2019), «Політичні та міжнародно-правові механізми деокупації та відновлення територіальної цілісності держави: світовий досвід і Україна» (2017), «Модель етнонаціональної політики для реінтеграції Донбасу і Криму» (2015), «Політико-правові механізми формування національної ідентичності населення Донбасу» (2015), «Етнополітична безпека України: політико-правові механізми протидії етнополітичній дезінтеграції держави» (2015), «Політико-правові механізми запобігання сепаратизму в демократичному суспільстві» (2014) та ін.

Також здійснено наукові експертизи й підготовлено пропозиції щодо розроблення проєктів законів України: «Про державну політику перехідного періоду», «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про порядок допуску та умови перебування підрозділів збройних сил інших держав на території України», «Про внесення змін до Конституції України (щодо врегулювання етнонаціональних відносин)», «Про національні меншини в Україні» (нова редакція), «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», «Про внесення змін до Закону України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» тощо, які надіслано до органів влади і використано в законопроектній роботі.

18 березня 2022 р. за участі вчених Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України проведено міжнародний експертний круглий стіл «Деокупація. Юридичний фронт», за результатами якого підготовлено пропозиції правотворчого, правозастосовного, політичного й управлінського характеру щодо ключових правових і політичних питань протидії російській військовій агресії, деокупації, відновлення територіальної цілісності України, а також відновлення порушених прав українських громадян.

В умовах російської військової агресії необхідно продовжити й активізувати наукові дослідження щодо розроблення і внесення змін до законодавства України з метою вирішення нагальних питань життєдіяльності держави і суспільства у воєнний та післявоєнний час (зокрема, поширення дії відступу від окремих зобов'язань, визначених Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, на всю територію України; уніфікація законодавства щодо захисту прав і свобод людини на окупованих територіях; ухвалення єдиних критеріїв визначення дати втрати та повернення урядового контролю щодо населених пунктів; поширення юрисдикції Міжнародного кримінального суду на притягнення до відповідальності за скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами РФ й керівниками усіх

контрольованих нею утворень на всю територію України; розроблення законодавства щодо покарання фізичних осіб за злочин агресії, злочини проти людяності та воєнні злочини, скоєні під час агресії РФ проти України, відшкодування шкоди, заподіяної Україні агресією Російської Федерації; перегляд норм Кримінального кодексу України щодо складів злочинів і покарання за воєнні злочини, антидержавну діяльність, завдання шкоди навколишньому середовищу, об'єктам підвищеної екологічної небезпеки, культурній спадщині; розроблення змін до законодавства, що уможливають функціонування на території України міжнародної миротворчої місії, тощо).

З огляду на важливу роль юридичного забезпечення процесу деокупації України необхідно продовжити й активізувати наукові дослідження в галузі міжнародного гуманітарного права, міжнародного кримінального права, права міжнародної безпеки з метою пошуку наукових відповідей на сучасні виклики повномасштабної російської агресії проти України.

Президія Національної академії наук України постановляє:

1. Доповідь доктора юридичних наук О.В.Кресіна «Правові аспекти протидії російській агресії та відновлення територіальної цілісності України» взяти до відома.

Схвалити роботу науковців Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України щодо дослідження правових і політичних аспектів протидії російській агресії та відновлення територіальної цілісності України.

2. Інституту держави і права ім.В.М.Корецького НАН України (академік НАПрН України О.В.Скрипнюк):

2.1. Підготувати в II кварталі 2022 р. для органів влади, зокрема для Офісу Президента України, Ради національної безпеки і оборони України, Міністерства юстиції України, Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, правової політики, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, рекомендації щодо правових аспектів протидії російській агресії й відновлення територіальної цілісності України.

2.2. Сприяти участі працівників інституту на постійній основі у законопроектній роботі, зокрема з підготовки стратегій (концепцій) реінтеграції/деокупації тимчасово окупованих/анексованих територій України.

2.3. Опублікувати впродовж 2022 р. в журналі «Право» серію статей, присвячених проблематиці правових аспектів протидії російській військовій агресії, відновлення територіальної цілісності України, подолання наслідків війни.

2.4. Провести протягом 2022 р. міжнародні науково-практичні конференції «Рашизм: сучасний варіант варварства (юридичні аспекти проблеми)» (квітень, 2022 р.), «Державний суверенітет України і міжнародний правопорядок: витoki агресії, механізми захисту» (червень, 2022 р.).

2.5. До 10.05.2022 підготувати пропозиції щодо створення Міжвідомчої координаційної ради з проблем міжнародного права.

2.6. До 01.06.2022 підготувати пропозиції стосовно посилення кадрового забезпечення відділу міжнародного права та порівняльного правознавства інституту фахівцями з міжнародного права.

3. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Відділення історії, філософії та права НАН України (академік НАН України В.А.Смолій) та Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

Анатолій ЗАГОРОДНІЙ

В.о.головного вченого секретаря
Національної академії наук України
академік НАН України

Вячеслав БОГДАНОВ